

Súd:	Najvyšší súd SR
Spisová značka:	8Cdo/94/2024
Identifikačné číslo spisu:	1710202883
Dátum vydania rozhodnutia:	11.12.2024
Meno a priezvisko:	Mgr. Miroslav Šepták
Funkcia:	sudca
ECLI:	ECLI:SK:NSSR:2024:1710202883.3

ROZSUDOK

Najvyšší súd Slovenskej republiky v senáte zloženom z predsedu senátu Mgr. Miroslava Šeptáka a členov senátu JUDr. Ivana Rumanu a JUDr. Radoslava Svitanu, PhD. v spore žalobkyne V. E., F. B. XXX/X, zastúpenej advokátkou Mgr. Evou Braxatorisovou, Bratislava, Trenčianska 17, proti žalovanému V. E., F. B. XXX/X, t.č. bytom F., A. XX, zastúpenému advokátom JUDr. Jindřichom Stoszekom, Bratislava, Černyševského 26, o vylúčenie z užívania rodinného domu, vedenom na Okresnom súde Pezinok pod sp. zn. 4C/72/2010, o dovolaní žalobkyne proti rozsudku Krajského súdu v Bratislave z 28. septembra 2023 sp. zn. 6Co/82/2022, takto

rozhodol:

Dovolanie proti potvrdzujúcemu výroku vo veci samej z a m i e t a.

Rozsudok odvolacieho súdu vo výroku o trovách konania z r u š u j e a vec mu v uvedenom rozsahu vracia na ďalšie konanie.

Odôvodnenie

1. Napadnutým rozsudkom (v poradí druhým) Krajský súd v Bratislave (ďalej len „odvolací súd“) potvrdil (výrok I.) podľa § 387 ods. 1, 2 zákona č. 160/2015 Z.z. Civilného sporového poriadku (ďalej len „CSP“) rozsudok Okresného súdu Pezinok (ďalej aj „súd prvej inštancie“ alebo „prvoinštančný súd“) z 13. marca 2018, č. k. 4C/72/2010-216, ktorým zamietol žalobu, ktorou sa žalobkyňa domáhala „úplného vylúčenia žalovaného z užívania rodinného domu súp. č. XXX nachádzajúceho sa na B. ulici v obci F. R., postaveného na pozemku parcele č. XXXX/XX, v katastrálnom území Q., okres B., zapísaného na LV č. XXXX, ktorý patrí do bezpodielového spoluvlastníctva strán sporu“ a zároveň „zrušil uznesenie Okresného súdu Pezinok zo dňa 20. apríla 2010 č.k. 4C/72/2010-33 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave z 28. februára 2011 sp. zn. 11Co/18/2011“; žalovanému ako úspešnej strane priznal proti žalobkyni nárok na náhradu trov konania (§ 255 ods. 1 CSP).

1.1. Súd prvej inštancie v dôvodoch rozhodnutia po skutkovej stránke uviedol, že strany sporu sú bývalí manželia, pričom v ich bezpodielovom spoluvlastníctve je vyššie uvedená nehnuteľnosť. Konanie, v ktorom sa rieši otázka vyporiadania ich bezpodielového spoluvlastníctva doposiaľ nie je právoplatne skončené. Účastníci bývali v rodinnom dome a viedli spoločnú domácnosť až do roku 2010, kedy

Okresný súd Pezinok predbežným opatrením z 20. apríla 2010 č.k. 4C/72/2010-33 v spojení s uznesením Krajského súdu v Bratislave z 28. februára 2011 sp. zn. 11C/18/2011 žalovaného dočasne vykázal zo spoločného obydlija z dôvodu v tom čase „predbežne opatrenej skutočnosti“ a síce, že sa voči žalobkyni a maloletým deťom dopúšťal fyzického alebo psychického násillia alebo hrozby takéhoto násillia. Z ďalšieho vykonaného dokazovania vyplynulo, že žalovaný žalobkyňu od roku 2010 žiadnym spôsobom nekontaktoval a teda k prejavom fyzického, prípadne psychického násillia ani hrozby takéhoto násillia ani mimo domácnosti, z ktorej bol dočasne vykázany odvtedy nedošlo a ani v súčasnosti nedochádza. Jeho vzťahy s dcérami sa znormalizovali, v súčasnosti udržujú normálny aj osobný kontakt. Aktuálne žalovaný vlastní byt, v ktorom vedie spoločnú domácnosť so svojou chorou matkou, o ktorú sa stará, na základe čoho nemá záujem vrátiť sa do domácnosti v dome, ktorý je predmetom konania, má len záujem o to, aby mu žalobkyňa vyplatila finančnú náhradu za jeho spoluvlastnícky podiel. Súd prvej inštancie ďalej skonštatoval, že v rámci trestného konania vedeného na základe trestného oznámenia žalobkyne z roku 2010 na žalovaného orgány činné v trestnom konaní v roku 2012 dospeli k záveru, že sa nepreukázalo v trestnoprávnom zmysle také fyzické alebo psychické násillie zo strany žalovaného, ktoré by odôvodňovalo vznesenie obvinenia voči nemu. Trestné konanie z tohto dôvodu bolo zastavené. Z takto zisteného skutkového stavu prvoinštančný súd vyvodil záver, že žaloba nie je dôvodná, pretože pre rozhodnutie vo veci samej už nestačilo len osvedčenie o existencii fyzického alebo psychického násillia (na rozdiel od konania o neodkladnom opatrení), uvedená skutočnosť musela byť v konaní preukázaná. Žalobkyňa pritom v podanej žalobe neoznačila žiadne také ďalšie rozhodujúce skutkové okolnosti o existencii fyzického alebo psychického násillia, resp. čo i len hrozby takéhoto násillia zo strany žalovaného voči nej a deťom v čase po roku 2010, ktoré by umožnili súdu nad všetku pochybnosť prijať odôvodnený záver o možnom psychickom alebo fyzickom násillí voči nej v budúcnosti, prípadne hrozby takéhoto násillia. Pokiaľ sa vyjadrila, že je pre ňu nepredstaviteľné, že by sa mal žalovaný vrátiť späť do domu, mať doň prístup, súd prvej inštancie zdôraznil, že je zásadný rozdiel v tom, či ide o nemožnosť si predstaviť prítomnosť žalovaného v dome (napr. z dôvodu realizácie doposiaľ ešte trvajúceho spoluvlastníckeho práva k domu) alebo o „neznesiteľnosť spoluzitía so žalovaným v dôsledku fyzického alebo psychického násillia voči nej“, ktoré by sa naviac muselo vyznačovať značnou intenzitou, teda muselo by byť spôsobilé natoľko znížiť kvalitu spoluzitía v spoločnej domácnosti, že toto spoluzitíe bude možné objektívne považovať za neznesiteľné.

2. Odvolací súd na odvolanie žalobkyne napadnutý rozsudok súdu prvej inštancie rozsudkom z 28. septembra 2023 sp. zn. 6Co/82/2022 (v poradí druhým) ako vecne správne podľa § 387 ods. 1 CSP potvrdil. V celom rozsahu sa pritom stotožnil so skutkovými a právnymi závermi súdu prvej inštancie (§ 387 ods. 2 CSP), súčasne konštatujúc, že žalobkyňa v odvolaní neuviedla žiadne také relevantné dôvody, ktoré by pre ňu privodili priaznivejšie rozhodnutie. Bližšie k jej odvolacím námietkam uviedol, že pre rozhodnutie súdu je rozhodujúci stav v čase vyhlásenia rozhodnutia, to znamená, že súd nemôže pri rozhodovaní brať do úvahy skutočnosti, ktoré nastali v minulosti, ale v čase vyhlásenia rozhodnutia už netrvajú a nemôže ani anticipovať skutočnosti, ktoré v čase vyhlásenia rozhodnutia ešte nenastali. Súd prvej inštancie postupoval správne, keď uviedol, že predpokladom pre vyhovenie žaloby v súdnej veci bolo preukázanie toho, či ďalšie spoluzitíe medzi stranami sporu či už manželmi alebo bývalými manželmi alebo vo vzťahu k blízkym osobám, ktoré žijú v predmetnej nehnuteľnosti sa stalo neznesiteľným. V konaní takéto skutočnosti preukázané neboli. Bolo preukázané, že žalovaný zmenil svoje správanie po podaní žaloby a do predmetnej nehnuteľnosti, v ktorej býva žalobkyňa už nechodí. Možno preto uzavrieť, že nemá žiadny zmysel vylučovať žalovaného z jej užívania za situácie, kedy nebýva v nej, ani o to nejavi záujem. Skutočnosť, že žalovaný v konaní o vyporiadanie BSM požaduje vyplatenie jeho podielu na spornej nehnuteľnosti nemá pre rozhodnutie v prejednávanej veci význam. Je nepochybné, že žalovaný má v konaní o vyporiadanie BSM právo navrhnovať spôsob vyporiadania vrátane prikázania k predmetnej nehnuteľnosti do výlučného vlastníctva žalobkyne oproti jej povinnosti vyplatiť mu vyrovňavací podiel. Napokon k žalobkyňou namietanej obave z hrozby násillia zo strany žalovaného po právoplatnom zrušení predbežného opatrenia, resp. zamietnutí jej žaloby, odvolací súd uviedol, že v tomto prípade má žalobkyňa viaceré právne prostriedky na ochranu svojej osoby pred akýmkoľvek fyzickými či psychickými útokmi žalovaného ak by k nim skutočne došlo. Z výpovede žalovaného je však zrejmé, že nemá záujem byť so žalobkyňou v akomkoľvek kontakte, nemá záujem nehnuteľnosť užívať a zároveň má záujem o vyporiadanie BSM, do ktorého spadá aj predmetný rodinný

dom. Keďže žaloba vo veci samej bola zamietnutá, súd prvej inštancie postupoval tiež správne, keď napadnutým rozsudkom podľa § 335 ods. 1 v spojení s § 336 ods. 4 CSP zrušil uznesenie súdu prvej inštancie, ktorým bolo nariadené predbežné opatrenie, ako aj uznesenie odvolacieho súdu, ktorým bolo toto uznesenie potvrdené. Z tohto dôvodu preto odvolací súd aj tento výrok napadnutého rozsudku ako vecne správny potvrdil. Úspešnému žalovanému priznal proti žalobkyni nárok na náhradu trov odvolacieho konania v plnom rozsahu (§ 255 ods. 1 v spojení s § 396 ods. 1 CSP).

3. Proti uvedenému rozsudku odvolacieho súdu žalobkyňa (ďalej aj „dovolateľka“) podala dovolanie z dôvodov podľa § 420 písm. f) CSP, namietala teda, že súdy jej nesprávnym procesným postupom znemožnili, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces. Súčasne podala dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP majúce za to, že napadnutý rozsudok spočíva na nesprávnom právnom posúdení, keď rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi odvolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Túto žalobkyňa formulovala nasledovne : „či pri hodnotení otázky nezniesiteľnosti ďalšieho spolunažívania osôb pri žalobe podanej podľa § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka po nariadení neodkladného opatrenia o zákaze vstupu do nehnuteľnosti, môže súd vyhodnocovať výlučne dôkazy o násilí v čase po podaní návrhu na vydanie neodkladného opatrenia“.

3.1. V súvislosti s vytýkanou vadou podľa § 420 písm. f) CSP žalobkyňa namietla, že „výklad a dôsledky“ rozhodovania odvolacieho súdu vyplývajúce zo zisteného skutkového stavu sú zjavne svojvoľné, popierajúce základné princípy spravodlivého procesu a možnosť ochrany pred násilím. Z rozhodnutí odvolacieho súdu ani súdu prvej inštancie nevyplýva ako môže žalobkyňa preukázať násilné správanie v spoločnej nehnuteľnosti, ak do nej nemá žalovaný povolený vstup a prečo skutočnosť, že žalovaný sa dopúšťal mimoriadne závažných foriem násillia dlhodobo bezprostredne pred uložením zákazu vstupu do nehnuteľnosti nie je pre jeho rozhodovanie o posúdení nezniesiteľnosti spolunažívania podstatná. V uvedenom smere odvolací súd požiadavky spravodlivého procesu nenaplnil, keďže sa v odôvodnení nevysporiadal s podstatnou odvolacou námietkou spočívajúcou v nesprávnom právnom posúdení, keď z dikcie ustanovenia § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka nevyplýva, že „nezniesiteľnosť spolunažívania“ musí byť spojená len s aktuálne prebiehajúcim alebo hroziacim násilím. Žalobkyňa uviedla, že z ustanovenia § 712a ods. 8 Občianskeho zákonníka vyplýva, že nemožnosť spoločného užívania nehnuteľnosti je občianskoprávnou sankciou za násilné správanie v minulosti, ktoré nevyhnutne vedie k záveru o nemožnosti vystaviť obeť násillia v jej obydli v prítomnosti osoby, ktorá sa takéhoto konania opakovane či závažnou formou dopúšťala. Ďalšie naplnenie vady zmätočnosti podľa § 420 písm. f) CSP žalobkyňa videla v tom, že súdy oboch inštancií odmietli vykonať dôkazy, ktoré mali preukázať, že žalovaný sa dopúšťal na žalobkyni a jej blízkym osobám závažných foriem dlhotrvajúceho násillia, ktoré spoločné užívanie jednej nehnuteľnosti činia nezniesiteľným s tým, že nie sú pre rozhodovanie veci podstatné keďže nepreukazujú násillie po vydaní neodkladného opatrenia. Uvedeným postupom bolo žalobkyni odopreté právo na spravodlivý proces a ochranu pred násilím, ktorou sa žalobou domáhala. Dôvody pre nevyhovenie vykonania dôkazu v zmysle judikátu Najvyššieho súdu SR sp. zn. 7 Cdo 205/2019 neboli dané. Odvolací súd v bode 20 rozhodnutia konštatoval, že výsluchmi by nezískal žiadne ďalšie skutočnosti nasvedčujúce inému, než zistenému skutkovému stavu a nemali by vplyv na konečné rozhodnutie vo veci, čím naopak anticipoval výsledky dokazovania, bez toho, aby takéto dôkazy vykonal a objasnil. Rovnako nie je zjavné na základe akých iných dôkazov potom, čo bolo vydané neodkladné opatrenie a spolužitie zaniklo - než výpovedí osôb, ktoré boli tomuto násilliu vystavené a boli jeho svedkami - je možné dosiahnuť ochranu obydli pred násilím, ktoré sa dialo len pred týmito osobami a na tomto mieste. Dôkazy v podobe správ psychológa, sociálneho pracovníka, ale aj znalca ustanoveného v trestnom konaní, ktoré konštatujú zhodne vierohodnosť tvrdení a závažnosť násillného správania žalovaného, ako aj dopady na žalobkyňu a blízke osoby, zostali zo strany súdov nižších inštancií bez akéhokolvek vyhodnotenia. Aj z tohto pohľadu rozhodnutie odvolacieho súdu a súdu prvej inštancie v nijakom ohľade neobstojí a ide tu o opomenuté dôkazy. Postup súdov odporuje nielen elementárnemu zmyslu pre spravodlivosť, ale potvrdzuje dôvody, pre ktoré je domáce násillie závažný problém, ktorý spoločnosť nedokáže riešiť - inštitúcie v ich ochrane a interpretácii práva pravidelne zlyhávajú.

3.2. Osobitne v súvislosti s dovolacím dôvodom podľa § 420 písm. f) CSP dovolateľka namietla podľa jej presvedčenia nesprávnosť výroku o trovách konania, ktorým bola žalobkyni uložená povinnosťou

nahradiť trovy žalovanému, pričom zo strany odvolacieho súdu nebol zohľadnený výsledok dovolacieho konania, v ktorom bola žalobkyňa úspešná a takisto nijako nebol reflektovaný jej úspech v konaní o predbežnom opatrení. V tomto smere odvolací súd konal arbitrárne a odklonil sa aj od záverov Ústavného súdu Slovenskej republiky, ktoré formuloval v rozhodnutí sp. zn. I. ÚS 453/2019. Výrok ohľadom trov konania ani nijako neodôvodnil a v bode. 24 len uvádza odkaz na príslušné ustanovenia CSP, čím aj v tejto časti zaťažil konanie vadou podľa § 420 písm. f) CSP.

3.3. Z vyššie uvádzaných dôvodov žalobkyňa dovolací súd žiadala, aby napadnutý rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu vrátil na opätovné konanie. Zároveň si uplatnila nárok na náhradu trov dovolacieho konania.

4. Žalovaný v podanom vyjadrení k dovolaniu dovolací súd žiadal, aby dovolanie žalobkyne zamietol ako nedôvodné. Uviedol, že súd prvej inštancie ako aj odvolací súd presvedčivo a kvalifikovane odôvodnili svoje rozhodnutia, ktoré vychádzali zo správnej aplikácie v nich uvádzaných právnych úprav a spoľahlivo zisteného skutkového stavu.

5. Najvyšší súd Slovenskej republiky (ďalej aj „najvyšší súd“ alebo „dovolací súd“) ako súd dovolací (§ 35 CSP) po zistení, že dovolanie podala v stanovenej lehote (§ 427 ods. 1 CSP) strana zastúpená v súlade so zákonom (§ 429 ods. 1 CSP), v ktorej neprospech bolo napadnuté rozhodnutie vydané (§ 424 CSP), bez nariadenia dovolacieho pojednávania (§ 443 CSP) skúmal, či sú dané procesné predpoklady pre uskutočnenie meritórneho dovolacieho prieskumu napadnutého rozhodnutia a konania, ktoré mu predchádzalo a dospel k záveru, že dovolanie žalobkyne je síce procesne prípustné, ale vo veci samej nie je dôvodné a preto ho zamietol (§ 448 CSP); vo výroku o trovách konania rozsudok odvolacieho súdu zrušil a vec mu v uvedenom rozsahu vrátil na ďalšie konanie.

6. Právo na prístup k dovolaciemu súdu nie je absolútne. Dovolanie je mimoriadny opravný prostriedok a tejto jeho mimoriadnej povahe zodpovedá aj právna úprava jeho prípustnosti, prísne regulovanej Civilným sporovým poriadkom. Z ustanovenia § 419 CSP vyplýva, že proti rozhodnutiu odvolacieho súdu je dovolanie prípustné, len ak to zákon pripúšťa, pričom prípady, v ktorých je dovolanie proti rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, sú vymenované v ustanoveniach § 420 a § 421 CSP. To znamená, že ak zákon výslovne neuvádza, že dovolanie je proti tomu-ktorému rozhodnutiu odvolacieho súdu prípustné, nemožno také rozhodnutie (úspešne) napadnúť dovolaním.

7. Podľa § 420 CSP je dovolanie prípustné proti každému rozhodnutiu odvolacieho súdu vo veci samej alebo ktorým sa konanie končí, ak a) sa rozhodlo vo veci, ktorá nepatrí do právomoci súdov, b) ten, kto v konaní vystupoval ako strana, nemal procesnú subjektivitu, c) strana nemala spôsobilosť samostatne konať pred súdom v plnom rozsahu a nekonal za ňu zákonný zástupca alebo procesný opatrovník, d) v tej istej veci sa už prv právoplatne rozhodlo alebo v tej istej veci sa už prv začalo konanie, e) rozhodoval vylúčený sudca alebo nesprávne obsadený súd, alebo f) súd nesprávnym procesným postupom znemožnil strane, aby uskutočňovala jej patriace procesné práva v takej miere, že došlo k porušeniu práva na spravodlivý proces.

8. Podľa § 421 ods. 1 CSP je dovolanie prípustné proti rozhodnutiu odvolacieho súdu, ktorým sa potvrdilo alebo zmenilo rozhodnutie súdu prvej inštancie, ak rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, a/ pri ktorej riešení sa odvolací súd odklonil od ustálenej rozhodovacej praxe dovolacieho súdu, b/ ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená alebo c/ je dovolacím súdom rozhodovaná rozdielne.

9. Dovolanie prípustné podľa § 420 CSP možno odôvodniť iba tým, že v konaní došlo k vade uvedenej v tomto ustanovení (§ 431 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie, v čom spočíva táto vada (§ 431 ods. 2 CSP).

10. Dovolanie prípustné podľa § 421 CSP možno odôvodniť iba tým, že rozhodnutie spočíva v nesprávnom právnom posúdení veci (§ 432 ods. 1 CSP). Dovolací dôvod sa vymedzí tak, že dovolateľ uvedie právne posúdenie veci, ktoré pokladá za nesprávne, a uvedie, v čom spočíva nesprávnosť tohto

právneho posúdenia (§ 432 ods. 2 CSP).

11. Dovolací súd je dovolacími dôvodmi viazaný (§ 440 CSP). Dovolacím dôvodom je nesprávnosť vytýkaná v dovolaní (porovnaj § 428 CSP). Pokiaľ nemá dovolanie vykazovať nedostatky, ktoré v konečnom dôsledku vedú k jeho odmietnutiu podľa § 447 písm. f) CSP, je (procesnou) povinnosťou dovolateľa vysvetliť v dovolaní zákonu zodpovedajúcim spôsobom, z čoho vyvodzuje prípustnosť dovolania a v dovolaní náležite vymedziť dovolací dôvod (§ 420 CSP alebo § 421 CSP v spojení s § 431 ods. 1 CSP a § 432 ods. 1 CSP). V dôsledku spomenutej viazanosti dovolací súd neprejednáva dovolanie nad rozsah, ktorý dovolateľ vymedzil v dovolaní uplatneným dovolacím dôvodom.

Dovolanie podľa § 420 písm. f) CSP

12. Žalobkyňa v prvom rade vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania z ustanovenia § 420 písm. f) CSP, pričom namietala nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia a tiež to, že odvolací súd sa v odôvodnení rozsudku riadne nevysporiadal s podstatnou odvolacou námietkou o nesprávnom právnom posúdení veci súdom prvej inštancie, keď z dikcie ustanovenia § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka podľa žalobkyne nevyplyva, že „neznesiteľnosť spolunažívania“ musí byť spojená len s aktuálne prebiehajúcim alebo hroziacim násilím a napokon to, že odmietol vykonať dôkazy, ktoré mali preukázať, že žalovaný sa dopúšťal na žalobkyni a jej blízkym osobám závažných foriem dlhotrvajúceho násillia, ktoré spoločné užívanie jednej nehnuteľnosti činia neznesiteľným, s tým, že nie sú pre rozhodovanie veci podstatné.

13. Hlavnými znakmi, ktoré charakterizujú procesnú vadu uvedenú v § 420 písm. f) CSP sú a) zásah súdu do práva na spravodlivý proces a b) nesprávny procesný postup súdu znemožňujúci procesnej strane, aby svojou procesnou aktivitou uskutočňovala jej patriace procesné oprávnenia.

14. Právo na spravodlivý súdny proces je jedným zo základných ľudských práv a do obsahu tohto práva patrí viacero samostatných subjektívnych práv a princípov. Podstatou práva na spravodlivý súdny proces je možnosť fyzických a právnických osôb domáhať sa svojich práv na nestrannom súde a v konaní pred ním využívať všetky právne inštitúty a záruky poskytované právnym poriadkom. Integrovanou súčasťou tohto práva je právo na relevantné, zákonu zodpovedajúce konanie súdov a iných orgánov Slovenskej republiky. Z práva na spravodlivý súdny proces ale pre procesnú stranu nevyplyva jej právo na to, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi a predstavami, preberal a riadil sa ňou predkladaným výkladom všeobecne záväzných predpisov, rozhodol v súlade s jej vôľou a požiadavkami. Jeho súčasťou nie je ani právo procesnej strany vyjadrovať sa k spôsobu hodnotenia ňou navrhnutých dôkazov súdom a dožadovať sa ňou navrhnutého spôsobu hodnotenia vykonaných dôkazov (porovnaj rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. IV. ÚS 252/04, I. ÚS 50/04, I. ÚS 97/97, II. ÚS 3/97 a II. ÚS 251/03).

15. Pojem „procesný postup“ bol vysvetlený už vo viacerých rozhodnutiach najvyššieho súdu tak, že sa ním rozumie len faktická, vydaniu konečného rozhodnutia predchádzajúca činnosť alebo nečinnosť súdu, teda sama procedúra prejednávania veci (to ako súd viedol spor) znemožňujúca strane sporu realizáciu jej procesných oprávnení a mariaca možnosti jej aktívnej účasti na konaní (porovnaj R 129/1999 a tiež rozhodnutia najvyššieho súdu sp. zn. 1Cdo/6/2014, 3Cdo/38/2015, 5Cdo/201/2011, 6Cdo/90/2012). Tento pojem nemožno vykladať extenzívne jeho vzťahovaním aj na faktickú meritórnú rozhodovaciu činnosť súdu. „Postupom súdu“ možno teda rozumieť iba samotný priebeh konania, nie však konečné rozhodnutie súdu posudzujúce opodstatnenosť žalobou uplatneného nároku. Pod porušením práva na spravodlivý proces v zmysle citovaného ustanovenia treba rozumieť nesprávny procesný postup súdu spočívajúci predovšetkým v zjavnom porušení kogentných procesných ustanovení, ktoré sa vymyká nielen zo zákonného, ale aj z ústavnoprávneho rámca a ktoré (porušenie) tak zároveň znamená aj porušenie ústavou zaručených procesných práv spojených so súdnou ochranou práva.

16. Najvyšší súd vo svojich rozhodnutiach opakovane uviedol, že z hľadiska prípustnosti dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP nie je významný subjektívny názor dovolateľa tvrdiaceho, že sa súd dopustil vady zmätočnosti v zmysle tohto ustanovenia; rozhodujúce je výlučne zistenie (záver) dovolacieho súdu, že k tejto procesnej vade skutočne došlo (viď 3 Cdo 41/2017, 3 Cdo 214/2017, 8 Cdo 5/2017, 8 Cdo 73/2017). So zreteľom na to pristúpil aj v danom prípade k posúdeniu opodstatnenosti argumentácie dovolateľky, že procesne nesprávnym postupom súdov bolo zasiahnuté do jej práva na spravodlivý proces.

17. Dokazovanie je časť civilného súdneho konania, v rámci ktorej si súd vytvára poznatky potrebné na rozhodnutie vo veci. Právomoc konať o veci, ktorej sa návrh týka, v sebe obsahuje právomoc posúdiť, či a aké dôkazy na zistenie skutkového stavu sú potrebné a akým spôsobom sa zabezpečí dôkaz na jeho vykonanie (I. ÚS 52/03). V dokazovaní sa súd obmedzuje len na zisťovanie poznatkov o skutkových okolnostiach, ktoré zakladajú a odôvodňujú prejednávany nárok. Hodnotenie dôkazov je činnosť súdu, pri ktorej hodnotí vykonané dôkazy z hľadiska ich pravdivosti a dôležitosti pre rozhodnutie. Aktuálna procesná právna úprava vychádza zo zásady voľného hodnotenia dôkazov, majúcej základ v ústavnom princípe nezávislosti súdov. Táto zásada, vyplývajúca z čl. 15 Základných princípov CSP, normatívne vyjadrená v § 191 ods. 1 CSP znamená, že záver, ktorý si sudca z vykonaných dôkazov robí, je vecou jeho vnútorného presvedčenia a jeho logického myšlienkového postupu. Postup sudcu ale neznamená, že sudca nie je viazaný ústavnými princípmi predvídateľnosti a zákonnosti rozhodnutia. Naopak, konečné meritórne rozhodnutie musí vykazovať logickú, funkčnú a teleologickú zhodu s priebehom konania (Števček, M., Ficová, S., Baricová, J., Mesiarkinová, S., Bajánková, J., Tomašovič, M. a kol. Civilný sporový poriadok. Komentár. Praha: C. H. Beck, 2016, 729 s.). Pri hodnotení dôkazov je súd viazaný skutkovým stavom veci, a teda nie je prípustný eklektický a neopodstatnený výber dôkazov smerujúci k jednostranným záverom. Zásada voľného hodnotenia dôkazov je totiž limitovaná požiadavkou nadväznosti medzi skutkovými zisteniami súdu získanými v procese dokazovania, úvahami súdu v procese hodnotenia dôkazov a jeho právnymi závermi (I. ÚS 114/2008).

18. K žalobkyňou namietanému pochybeniu v procese dokazovania dovolací súd uvádza, že pokiaľ súd nevykonal v priebehu civilného konania všetky navrhované dôkazy alebo nevykonal iné dôkazy na zistenie rozhodujúcich skutočností, nedostatočne zistil skutkový stav alebo nesprávne vyhodnotil niektorý dôkaz, nemožno to v zásade považovať za procesnú vadu konania znemožňujúcu realizáciu procesných oprávnení strany, čo v súlade s ustálenou judikatúrou najvyššieho súdu nie je dôvodom zakladajúcim prípustnosť dovolania v zmysle § 420 písm. f) CSP. Predmetná judikatúra dovolacieho súdu bola a je akceptovaná aj ústavným súdom napr. v rozhodnutiach sp. zn. I. ÚS 65/2020, III. ÚS 171/2018, II. ÚS 202/2020, II. ÚS 108/2020, II. ÚS 153/2019, II. ÚS 465/2017, IV. ÚS 511/2020. Na druhej strane však ústavný súd napr. v rozhodnutí sp. zn. III. ÚS 332/09 tiež vyslovil názor, že nevykonanie navrhovaného dôkazu, ktorý by mohol mať vplyv na posúdenie skutkového stavu, ktorý z doteraz vykonaných dôkazov nemožno bezpečne ustáliť, možno kvalifikovať ako porušenie práva na spravodlivé súdne konanie v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy. Zásadám spravodlivého procesu v zmysle čl. 46 ods. 1 ústavy a čl. 6 ods. 1 Európskeho dohovoru o ochrane základných ľudských práv a slobôd (ďalej len „Dohovor“) totiž zodpovedá požiadavka, aby súdmi urobené skutkové zistenia a prijaté právne závery boli riadne (dostatočne) a zrozumiteľne (logicky) odôvodnené. V práve na spravodlivý proces je obsiahnutá aj ďalšia ústavná zásada (čl. 47 ods. 3 ústavy a čl. 6 Základných princípov CSP) a to „rovnosť zbraní“ v civilnom konaní, ktorá všeobecne zahŕňa tiež rovnosť bremien, ktoré sú na strany sporu kladené a ktoré nesmie byť neprimerané (IV. ÚS 468/2018). Z práva na spravodlivý súdny proces vyplýva aj podľa Európskeho súdu pre ľudské práva povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (rozhodnutie vo veci Kraska proti Švajčiarsku z 29. apríla 1993, II. ÚS 410/06).

19. Pokiaľ ide o žalobkyňou namietané nevykonanie („zásadného“) dôkazu súdom prvej inštancie (a to výsluchu dcér strán sporu) a následné hodnotenie vykonaných dôkazov, s ktorým sa odvolací súd v celom rozsahu stotožnil, dovolací súd uvádza, že z judikatúry najvyššieho súdu vyplýva, že nevyhovenie dôkaznému návrhu strany sporu možno založiť len tromi dôvodmi. Prvým je argument, podľa ktorého tvrdená skutočnosť, ku ktorej overeniu alebo vyvráteniu je navrhnutý dôkaz bez relevantnej súvislosti s

predmetom konania; ďalším je argument, podľa ktorého dôkaz neoverí/nevyvráti tvrdenú skutočnosť, čiže vo väzbe na toto tvrdenie nedisponuje vypovedacou potenciou. Nakoniec tretím je nadbytočnosť dôkazu, t. j. argument, podľa ktorého určité tvrdenie, ku ktorému overeniu alebo vyvráteniu je dôkaz navrhovaný, bolo už doterajším konaním bez dôvodných pochybností overené alebo vyvrátené. Ak tieto dôvody zistené neboli, súd postupuje v rozpore s čl. 46 ods. 1 a čl. 48 ods. 2 Ústavy Slovenskej republiky, ktoré garantujú pre stranu sporu ústavné právo na spravodlivý proces, čiže táto dôkazná vada (tzv. opomenuté dôkazy) takmer vždy založí nielen nepreskúmateľnosť vydaného rozhodnutia pre nedostatok dôvodov, ale súčasne tiež jeho protiústavnosť (viď rozsudok Najvyššieho súdu Slovenskej republiky z 31. marca 2021, sp. zn. 5Cdo/107/2019)

20. Aj z judikatúry Ústavného súdu Slovenskej republiky vyplýva, že ak všeobecný súd nevykoná dôkaz navrhovaný stranou konania, hoci tento má preukazovať takú, medzi stranami konania spornú skutkovú okolnosť, ktorá je pre meritórne posúdenie žalobného nároku významná, či dokonca rozhodujúca, znemožní tým strane konania uskutočňovať jej patriace procesné práva v takej miere, že dôjde k porušeniu práva na spravodlivý proces. Znamená to vo svojich dôsledkoch aj porušenie základného práva na súdnu ochranu podľa čl. 46 ods. 1 Ústavy Slovenskej republiky (viď Nález Ústavného súdu Slovenskej republiky z 21. novembra 2019 sp. zn. II. ÚS 168/2019, zdroj: ustavnysud.sk; uverejnené v Zbierke nálezov a uznesení Ústavného súdu Slovenskej republiky pod č. 29/2019).

21. V danom prípade odvolací súd v bode 20. a 21. svojho rozhodnutia vysvetlil prečo a z akých dôvodov nevykoná všetky navrhované dôkazy, teda aj výsluch dcér žalobkyne. V prvom rade zdôraznil, že to je (konajúci) súd, ktorý zmysle ustanovenia § 185 ods. 1 CSP rozhoduje, ktoré z navrhnutých dôkazov vykoná, pričom nemusí vykonať všetky stranou navrhnuté dôkazy. Ohľadom nevykonania predmetného dôkazu súdom prvej inštancie bol aj odvolací súd toho názoru, že aj napriek jeho nevykonaniu bol skutkový stav veci dostatočne a presvedčivo zistený. Inak povedané výsluchmi dcér žalobkyne by súd nezískal žiadne ďalšie skutočnosti nasvedčujúceho inému ako už zistenému skutkovému stavu. Vykonaním výsluchu by sa len potvrdil už dostatočne zistený skutkový stav a tento dôkaz by preto nemal vplyv na konečné rozhodnutie vo veci. Uvedenou reakciou na žalobkyňou navrhovaný, avšak nevykonaný dôkaz odvolací súd odstránil nedostatok odôvodnenia vytykaný mu predchádzajúcim zrušujúcim uznesením najvyššieho súdu.

22. Dovolací súd tiež pripomína, že na rozdiel od súdu prvej inštancie a odvolacieho súdu nemôže v dovolacom konaní formulovať nové skutkové závery a rovnako nie je oprávnený preskúmať správnosť a úplnosť skutkových zistení, už len z toho dôvodu, že nie je oprávnený prehodnocovať vykonané dôkazy, pretože v dovolacom konaní nemá možnosť vykonávať dokazovanie (§ 442 CSP). Má však možnosť vyhodnotiť a posúdiť, či konanie nie je postihnuté rôznymi závažnými deficitmi v dokazovaní (tzv. opomenutý dôkaz, deformovaný dôkaz, porušenie zásady voľného hodnotenia dôkazov a pod.) a či konajúcimi súdmi prijaté skutkové závery nie sú svojvoľné, neudržateľné alebo prijaté v zrejmom omyle, ktorý by poprel zmysel a podstatu práva na spravodlivý proces (IV. ÚS 252/04), čím by mohlo dôjsť k vade zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. V preskúmvanej veci dovolací súd existenciu takejto vady (nevykonaný podstatný dôkaz) zmätočnosti nezistil.

23. Pokiaľ ide o namietanú nepreskúmateľnosť napadnutého rozhodnutia a vytykanú absenciu reakcie na odvolacie námietky žalobkyne zo strany odvolacieho súdu dovolací súd uvádza, že z ustálenej rozhodovacej praxe najvyššieho súdu vyplýva, že prípadný nedostatok riadneho odôvodnenia dovolaním napadnutého rozhodnutia, nedostatočne zistený skutkový stav alebo nesprávne právne posúdenie veci (v danom prípade je namietaná nesprávna interpretácia ustanovenia § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka) v zásade nezakladá vadu konania podľa § 420 písm. f) CSP (R 24/2017). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom odvolacieho súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti jeho rozhodnutia (I. ÚS 188/06). Odôvodnenie rozhodnutia súdu, ktoré stručne a jasne objasní skutkový a právny základ rozhodnutia, postačuje na záver o tom, že z tohto aspektu je plne realizovateľné základné právo strany sporu na súdnu ochranu, resp. právo na spravodlivý proces (IV. ÚS 115/03, III. ÚS 209/04).

24. Ako už bolo uvedené do práva na spravodlivý proces nepatrí právo účastníka konania, aby sa súd stotožnil s jeho právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov. Neznamená ani právo na to, aby bol účastník konania úspešný, teda, aby bolo rozhodnuté v súlade s jeho požiadavkami a právnymi názormi. Nie je porušením práva na spravodlivý proces iné hodnotenie vykonaných dôkazov, skutkových tvrdení účastníkov, ako aj iný právny názor súdu na dôvodnosť podaného nároku, resp. uplatnených námietok. Právo na súdnu ochranu nemožno stotožňovať s procesným úspechom účastníka, z čoho vyplýva, že všeobecný súd nemusí rozhodovať v súlade so skutkovým a právnym názorom účastníkov konania, vrátane ich dôvodov a námietok (II. ÚS 4/94, II. ÚS 3/97, I. ÚS 204/2010). Je však povinný na zákonom predpokladané a umožnené procesné úkony účastníka primeraným, zrozumiteľným a ústavne akceptovateľným spôsobom reagovať v súlade s platným procesným právom (II. ÚS 675/2014, IV. ÚS 252/04, IV. ÚS 329/04, III. ÚS 32/07).

25. Rovnako Európsky súd pre ľudské práva (ďalej len „ESLP“) stabilne judikuje, že súdne rozhodnutia musia v dostatočnej miere uvádzať dôvody, zároveň však nevyžaduje, aby na každý argument strany bola daná odpoveď v odôvodnení rozhodnutia, ak však ide o argument, ktorý je pre rozhodnutie rozhodujúci, vyžaduje sa špecifická odpoveď práve na tento argument (Ruiz Torija proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - A, s. 12, § 29, Hiro Balani proti Španielsku z 9. decembra 1994, séria A, č. 303 - B, Georgiadis proti Grécku z 29. mája 1997, Higgins proti Francúzsku z 19. februára 1998). Z práva na spravodlivú súdnu ochranu vyplýva aj povinnosť súdu zaoberať sa účinne námietkami, argumentmi a návrhmi na vykonanie dôkazov strán s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (Kraska proti Španielsku z 29. apríla 1993; m. m. II. ÚS 410/06, I. ÚS 736/2016).

26. Princípu práva na spravodlivý proces zodpovedá však právo účastníka na určitú kvalitu súdneho rozhodnutia a povinnosť súdu svoje rozhodnutie riadne odôvodniť. Súd sa teda musí zaoberať účinne námietkami, argumentmi a dôkaznými návrhmi strán (avšak) s výhradou, že majú význam pre rozhodnutie (I. ÚS 46/05). Z uvedeného potom vyplýva, že k porušeniu práva na spravodlivý proces v zmysle § 420 písm. f) CSP môže dôjsť aj nepreskúmateľnosťou napadnutého rozhodnutia (porov. I. ÚS 105/06, III. ÚS 330/2013, III. ÚS 47/2019, 4Cdo/34/2018, 4Cdo/3/2019, 5Cdo/57/2019, 8Cdo/152/2018).

27. Dovolací súd zdôrazňuje, že pri posudzovaní splnenia požiadaviek na riadne odôvodnenie rozhodnutia, správnosť právnych záverov, ku ktorým súdy dospeli, nie je právne relevantná, lebo prípadne nesprávne právne posúdenie veci prípustnosť dovolania nezakladá (porovnaj bod 23.). Ako vyplýva aj z judikatúry ústavného súdu, iba skutočnosť, že dovolateľ sa s právnym názorom všeobecného súdu nestotožňuje, nemôže viesť k záveru o zjavnej neodôvodnenosti alebo arbitrárnosti rozhodnutia odvolacieho súdu (napr. I. ÚS 188/06).

28. V predmetnej veci sú podľa dovolacieho súdu v napadnutom rozhodnutí (obsah ktorého nemožno posudzovať izolovane od rozsudku súdu prvej inštancie, lebo prvoinštančné a odvolacie konanie z hľadiska predmetu konania tvoria jeden celok - viď rozhodnutia ústavného súdu sp. zn. II. ÚS 78/05, III. ÚS 264/08, IV. ÚS 372/08) zreteľne vysvetlené jeho podstatné dôvody, uvedené ustanovenia, ktoré súd aplikoval a z ktorých vyvodil svoje právne závery, ako i vysvetlené právne úvahy, ktorými sa pri rozhodovaní riadil. Prijaté právne závery sú primerane odôvodnené spôsobom zodpovedajúcim § 393 ods. 2 CSP (predtým § 157 ods. 2 zákona č. 99/1963 Zb.). Samotná skutočnosť, že dovolateľka so skutkovými a právnymi závermi vyjadrenými v odôvodnení napadnutého rozhodnutia odvolacieho súdu nesúhlasí a nestotožňuje sa s nimi, nemôže sama osebe viesť k založeniu prípustnosti dovolania podľa § 420 písm. f) CSP, pretože do práva na spravodlivý proces nepatrí právo na to, aby bola strana sporu pred všeobecným súdom úspešná, teda aby bolo rozhodnuté v súlade s jej požiadavkami, resp. s jeho právnymi názormi (I. ÚS 50/04), ani právo, aby sa všeobecný súd stotožnil s jej právnymi názormi, navrhovaním a hodnotením dôkazov (IV. ÚS 252/04). Inak povedané za procesnú vadu konania v zmysle § 420 písm. f) CSP nemožno považovať to, že odvolací súd neodôvodnil svoje rozhodnutie podľa predstáv dovolateľa.

28.1. V posudzovanom prípade teda obsah spisu nedáva podklad pre záver, že odvolací súd svoje

rozhodnutie odôvodnil spôsobom, ktorým by založil procesnú vadu zmätočnosti v zmysle § 420 písm. f) CSP. Odôvodnenie rozhodnutia odvolacieho súdu má podľa názoru dovolacieho súdu všetky zákonom vyžadované náležitosti v zmysle ustanovenia § 393 CSP. Odvolací súd vo svojom rozhodnutí popísal obsah podstatných skutkových tvrdení strán a dôkazov vykonaných v konaní, uviedol, z ktorých dôkazov vychádzal a ako ich vyhodnotil, zároveň citoval ustanovenia (v bode 15 a 16), ktoré aplikoval (a ktorých rozbor prezentoval), a z ktorých vyvodil svoje právne závery o nepreukázaní existencie fyzického alebo psychického násillia resp. hrozby takéhoto násillia (v čase rozhodnutia súdu prvej inštancie), ktorá by odôvodňovala záver o obmedzení užívacieho práva druhého manžela (t.j. žalovaného) k domu patriacemu do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne jeho úplne vylúčenie z užívania. Okolnosti, ktoré odvolací súd viedol k predmetnému právnomu záveru zdôvodnil konkrétne v bodoch 18 až 22 odôvodnenia, v rámci ktorých sa vyporiadal aj s prezentovanými tvrdeniami (obavami) žalobkyne z hrozby násillia zo strany žalovaného po právoplatnom zrušení predbežného opatrenia, resp. zamietnutí žalobného návrhu (bližšie viď bod 18.). Odôvodnenie odvolacieho súdu sa vporadúva so všetkými podstatnými rozhodujúcimi skutočnosťami, vrátane tých, na ktoré žalobkyňa poukazovala aj v rámci dovolacích námietok a myšlienkový postup odvolacieho súdu je v odôvodnení dostatočne vysvetlený nielen s poukazom na všetky rozhodujúce skutočnosti zistené vykonaným dokazovaním, ale tiež s poukazom na právne závery, ktoré prijal (§ 220 ods. 2 CSP).

Dovolanie podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP

29. Následne dovolací súd pristúpil k skúmaniu existencie dovolacieho dôvodu podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP, keďže žalobkyňa ďalej vyvodzovala prípustnosť svojho dovolania tiež z tohto zákonného ustanovenia t. j., že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia právnej otázky, ktorá v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená. Túto žalobkyňa formulovala tak „či pri hodnotení otázky neznesiteľnosti ďalšieho spolunažívania osôb pri žalobe podanej podľa § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka po nariadení neodkladného opatrenia o zákaze vstupu do nehnuteľnosti, môže súd vyhodnocovať výlučne dôkazy o násillí v čase po podaní návrhu na vydanie neodkladného opatrenia". Žalobkyňa tvrdila, že aby ochrana obetí na podklade ustanovenia § 140 ods. 2 Občianskeho zákonníka bola efektívna musí konajúci súd zohľadniť okolnosti spolunažívania a násillného správania, ktoré viedli k podaniu žaloby a nemôže sa uspokojiť s konštatovaním, že k násilliu aktuálne nedochádza, a to zvlášť vtedy, ak dôvodom neprítomnosti násillia je právoplatné rozhodnutie súdu, ktoré zakazuje vstup žalovaného do obydlija, v ktorom sa žalobkyňou opisované násillné udalosti odohrávali. Skutočnosť, že zákaz vstupu do nehnuteľnosti, násillie v čase jeho účinnosti zastavil, nemôže bez ďalšieho viesť k záveru, že dôvod pre vyslovenie vylúčenia žalovaného z užívania nehnuteľnosti odpadol.

30. V dovolaní, ktorého prípustnosť sa vyvodzuje z § 421 ods. 1 písm. b) CSP, by mal dovolateľ a/ konkretizovať právnu otázku riešenú odvolacím súdom a uviesť, ako ju riešil odvolací súd, b/ dôvodiť, že právna otázka v rozhodovacej praxi dovolacieho súdu ešte nebola vyriešená, c/ uviesť, ako by mala byť táto otázka správne riešená. Samotné polemizovanie dovolateľa s právnymi názormi odvolacieho súdu, prosté spochybňovanie správnosti jeho rozhodnutia alebo kritika toho, ako odvolací súd pristupoval k riešeniu právnej otázky, významovo nezodpovedajú kritériu uvedenému v § 421 ods. 1 písm. b) CSP.

31. Základným predpokladom prípustnosti dovolania je, že dovolací súd vo svojej rozhodovacej praxi doposiaľ neposudzoval právnu otázku vymedzenú dovolateľom (t. j. právne posúdenie veci odvolacím súdom, s ktorým dovolateľ nesúhlasí). Ak dovolateľ vyvodzuje prípustnosť dovolania z ustanovenia § 421 CSP, má viazanosť dovolacieho súdu dovolacími dôvodmi (§ 440 CSP) kľúčový význam v tom zmysle, že posúdenie prípustnosti dovolania závisí od toho, ako dovolateľ sám vysvetlí (konkretizuje a náležite doloží), že rozhodnutie odvolacieho súdu záviselo od vyriešenia dovolateľom vymedzenej právnej otázky a že sa jedná o prípad, na ktorý sa vzťahuje toto ustanovenie.

32. Otázkou relevantnou podľa § 421 ods. 1 písm. b) CSP môže byť len otázka právna (nie skutková otázka). Môže ísť tak o otázku hmotnoprávnu (ktorá sa odvíja od interpretácie napríklad Občianskeho zákonníka, Obchodného zákonníka, Zákonníka práce, Zákona o rodine), ako aj o otázku procesnoprávnu

(ktorej riešenie záviselo na aplikácii a interpretácii procesných ustanovení). Otázkou relevantnou podľa tohto ustanovenia môže byť len právna otázka, na ktorej spočívalo rozhodnutie odvolacieho súdu. Otázky síce riešené súdmi v priebehu konania, avšak netvoriace základ ich rozhodnutí, nemajú relevanciu v zmysle tohto ustanovenia. Predmetná otázka musí byť zároveň procesnou stranou nastolená v dovolaní. Právne otázky, dovolateľom v dovolaní nenastolené a nepomenované, nemajú relevanciu z hľadiska prípustnosti dovolania podľa tohto ustanovenia.

33. So zreteľom na riadne nastolenú právnu otázku (viď bod 29) spôsobom zodpovedajúcim § 421 ods. 1 písm. b) CSP a v situácii, na ktorú sa vzťahuje toto ustanovenie, dospel dovolací súd k záveru, že dovolanie žalobkyne z tohto dovolacieho dôvodu je v danom prípade procesne prípustné. Následne preto skúmal, či je podané dovolanie dôvodné (či napadnuté rozhodnutie odvolacieho súdu skutočne vychádza z nesprávneho právneho posúdenia veci nastolenej právnej otázky).

34. Právnym posúdením veci je aplikácia práva na zistený skutkový stav. Je to činnosť súdu spočívajúca v podradení zisteného skutkového stavu príslušnej právnej normy, ktorá vedie k záveru o právach a povinnostiach účastníkov právneho vzťahu. Právne posúdenie je všeobecne nesprávne, ak sa súd dopustil omylu pri tejto činnosti, t. j. ak posúdil vec podľa právnej normy, ktorá na zistený skutkový stav nedopadá, alebo správne určenú právnu normu nesprávne vyložil, prípadne ju na daný skutkový stav nesprávne aplikoval.

35. Podľa § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka ak sa z dôvodu fyzického alebo psychického násillia alebo hrozby takého násillia vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom dome alebo byte, stalo ďalšie spolužitie neznesiteľným, môže súd na návrh jedného z manželov obmedziť užívacie právo druhého manžela k domu alebo bytu patriacemu do bezpodielového spoluvlastníctva, prípadne ho z jeho užívania úplne vylúčiť.

35.1. Citované zákonné ustanovenie upravuje možnosť súdu riešiť problematiku bezpodielového spoluvlastníctva manželov v prípade, ak jeden z bezpodielových spoluvlastníkov, teda jeden z manželov, fyzicky alebo psychicky týra druhého manžela. Ide o možnosť domáhať sa, aby súd na návrh jedného z manželov obmedzil užívacie právo druhého manžela k domu alebo k bytu, ktorý je v bezpodielovom spoluvlastníctve manželov. Manžel, ktorý podá návrh na súd, musí preukázať, že došlo k psychickému alebo fyzickému násilliu, resp. že je tu hrozba takéhoto násillia aj v budúcnosti. Zákon zakotvil podmienku, že konanie jedného z manželov spôsobuje neznesiteľné spolužitie, čo treba chápať tak, že pomery v dome či byte druhému manželovi a jeho deťom či iným blízkym príbuzným bývajúcim v byte nedovoľujú byť pokojne užívať bez strachu o svoju osobu a bez strachu o život a zdravie ostatných členov domácnosti. Súd môže právo užívať dom alebo byt druhému manželovi obmedziť alebo ho môže z užívania úplne vylúčiť. Ide o pomerne veľký zásah do práv spoluvlastníka, avšak ešte väčšmi ako vlastníctvo treba chrániť zdravie a život druhého manžela, ako aj členov rodiny bývajúcich v spoločnom dome či byte. Obmedzenie užívania alebo úplné vylúčenie z užívania domu či bytu však neznamená, že je to navždy. Ak sa zmenia pomery, najmä pokiaľ pôjde o osobu druhého manžela, ktorý sa podrobil napríklad protialkoholickému liečbe a sú tu predpoklady na obnovenie spolužitia v dome či byte, môže súd na návrh niektorého z manželov zrušiť obmedzenie či vylúčenie z užívacieho práva druhého manžela.

35.2. Podľa § 215 ods. 1 CSP súd rozhodne na základe zisteného skutkového stavu.

35.3. Podľa § 217 ods. 1 CSP pre rozsudok je rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia. Ustanovenia o sudcovskej koncentrácii konania tým nie sú dotknuté.

35.4. Podľa § 191 ods. 1 CSO dôkazy súd hodnotí podľa svojej úvahy, a to každý dôkaz jednotlivo a všetky dôkazy v ich vzájomnej súvislosti; pritom starostlivo prihliada na všetko, čo vyšlo počas konania najavo.

36. Odvolací súd pri riešení nastolenej otázky vychádzal z toho, „...že účelom úpravy podľa § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka je už spomínané obmedzenie násillného správania manželov pri nezhodách o

právach a povinnostiach, vyplývajúcich z ich bezpodielového spoluvlastníctva, pričom obmedzenie, resp. vylúčenie užívacieho práva prichádza do úvahy len vtedy, ak vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnej domácnosti dochádza k fyzickému alebo psychickému násiliu, resp. k hrozbe takýmto násilím. Násilie nemusí vykazovať znaky trestného činu, postačí, ak pôjde o priestupok proti občianskemu spolužitiu. Predpokladom pre použitie vyššie uvedenej občianskoprávnej sankcie proti druhému manželovi je: a) existencia bezpodielového spoluvlastníckeho vzťahu manželov k domu alebo bytu, b) existencia spolužitia obidvoch manželov v dome alebo v byte, c) existencia fyzického alebo psychického násilia, eventuálne existencia, čo i len hrozby takéhoto násilia, d) realizácia násilia vo vzťahu k manželovi alebo k blízkej osobe, ktorá býva v spoločnom dome alebo v byte, nachádzajúcim sa v bezpodielovom spoluvlastníctve, e) nezniesiteľnosť ďalšieho spolužitia z dôvodov uvedených písmenom c) a d). Pokiaľ ktorákoľvek z uvedených podmienok nebude splnená, obmedzenie užívateľského práva manžela k spoločnému domu alebo bytu nebude opodstatnené. Nezniesiteľnosť ďalšieho spolužitia musí mať značnú intenzitu a musí byť spôsobilé natoľko znížiť kvalitu spolužitia v spoločnej domácnosti, že toto spolužitie bude možné objektívne považovať za nezniesiteľné; uvedenú podmienku treba chápať tak, že pomery v dome alebo v byte druhému manželovi a jeho deťom, či iným blízkym osobám bývajúcim v byte, nedovoľujú byť pokojne užívať bez strachu o svoju osobu alebo o život a zdravie ostatných členov domácnosti. Ak napríklad v čase rozhodnutia súdu nebude medzi účastníkmi konania existovať spolužitie v spoločnom byte, pretože jeden z manželov sa z takéhoto bytu odsťahoval, návrhu na obmedzenie užívacieho práva tohto manžela, resp. jeho úplné vylúčenie z užívania bytu, nebude možné vyhovieť...". V okolnostiach danej veci odvolací súd dospel k záveru, že na uplatnenie § 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka nebol naplnený jeden z podstatných predpokladov, t. j. spolužitie osôb v dome alebo v byte a existencia násilia. V uvedenom smere poukázal na to, že žalovaný v nehnuteľnosti nebýva, odsťahoval si svoje veci a sám prehlásil, že sa do nehnuteľnosti vrátiť nemieni. Žalobkyňa v spore nepreukázala, že by v čase po vystáňovaní žalovaného v roku 2010 dochádzalo z jeho strany k takému konaniu (fyzickému alebo psychickému násiliu alebo hrozby takéhoto násilia, narúšaní pokojného užívania nehnuteľnosti), ktoré by odôvodňovalo aplikáciu citovaného ustanovenia Občianskeho zákonníka. Po zhodnotení zisteného skutkového stavu dospel aj odvolací súd v zhode s prvoinštančným súdom k právnomu názoru, že návrh žalobkyne je v celom rozsahu neopodstatnený.

37. Dovolací súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia dospel k záveru, že na základe zisteného skutkového stavu odvolací súd správne interpretoval relevantné ustanovenie hmotnoprávneho predpisu (§ 146 ods. 2 Občianskeho zákonníka) v spojitosti ustanovenia Civilného sporového poriadku týkajúcimi sa dokazovania. Z ustanovenia § 217 ods. 1 CSP je zrejmé, že pre súd je pri rozhodovaní rozhodujúci stav v čase jeho vyhlásenia, z čoho vyplýva, že odvolací súd nemohol v danej veci tak, ako to prezentovala v dovolaní žalobkyňa, brať v úvahu len skutočnosti, ktoré nastali v minulosti (a ktorými osvedčovala nutnosť vydania neodkladného opatrenia) a ktoré už v čase vyhlásenia napadnutého rozhodnutia neexistovali a rovnako tak nemohol zohľadňovať skutočnosti, ktoré ešte v čase vyhlásenia rozhodnutia nenastali. Žalobkyňa sa mylí ak tvrdí, že súdy v základom konaní vyhodnocovali „výlučne“ dôkazy o násilí z času po podaní návrhu na vydanie neodkladného opatrenia, v skutočnosti hodnotili všetky získané dôkazy, teda aj tie, ktoré označila a predložila žalobkyňa. Po vykonanom dokazovaní mali súdy nižších inšancií za preukázané, že žalovaný zmenil svoje správanie po podaní žaloby, keď do nehnuteľnosti, ktorá je predmetom sporu nechodí, odsťahoval si z nej svoje veci, má už dlhodobo bydlisko v byte spolu so svojou matkou, o ktorú sa stará. Z uvedeného je potom zrejmé, že v preskúmvanej veci neboli splnené zákonom stanovené predpoklady pre vyhovieť žalobnému návrhu.

38. Vzhľadom na vyššie uvedené dovolací súd žalobkyňou položenú otázku považoval súdmi nižších inšancií za správne vyriešenú, a preto podané dovolanie vo veci samej ako nedôvodné zamietol (§ 448 CSP).

39. Pokiaľ ide o výrok o náhrade trov konania dovolací súd po preskúmaní napadnutého rozhodnutia v zmysle dovolací námitok dospel k záveru, že odôvodnenie výroku o trovách konania nezodpovedá náležitostiam riadneho rozhodnutia (viď bod 26 tohto rozhodnutia) § 393 ods. 2 CSP. Odvolací súd výrok o uložení povinnosti žalobkyňi nahradiť trovy konania žalovanému odôvodnil stroho v podstate s poukazom na úspech v spore (čo je aj podľa dovolacieho súdu nespochybniteľné), avšak nezoberal sa jej

argumentami, ktoré už v konaní minimálne raz prezentovala (čl. 256 spisu) a zopakovala ich aj v dovolacom konaní a pre ktoré predmetný výrok označila za nesprávny a nespravodlivý.

40. Toto rozhodnutie prijal senát najvyššieho súdu pomerom hlasov 3 : 0.

Poučenie:

Proti tomuto rozsudku nie je prípustný opravný prostriedok.